การประเมินผลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค ในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 7 โดยประยุกต์ใช้แนวทาง CIPP โมเดล

The evaluation of child development centers according to criteria of disease-free child care center in region 7 to which CIPP model was applied

ประวีณา สัชชาพงษ์ พย.บ.
สิรินทร์ทิพย์ อุดมวงค์ ส.ม. (บริหารสาธารณสุข)
ดวงใจ ไทยวงษ์ ส.ม. (สาธารณสุขศาสตร์)
สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น

Praweena Satchapong B.N.S.
Sirintip udomwong M.P.H. (Public Health Administration)
Duangjai Thaiwong M.P.H. (Public Health)
Office of Disease Prevention and Control Region 7 KhonKaen

Received : April 29, 2021
Revised : September 22, 2021
Accepted : February 17, 2022

บทคัดย่อ

การประเมินผลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค ในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 7 ปีงบประมาณ พ.ศ.2563 โดยประยุกต์ใช้แนวทาง CIPP โมเดล การศึกษานี้ เป็นการวิจัยประเมินผล มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินบริบทของการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค 2) ประเมินปัจจัยนำเข้าตามาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค 3) ประเมินกระบวนการตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค 4) ประเมินผลลัพธ์ตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค กลุ่มตัวอย่างคือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด รวม 23 แห่งจากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สังเกต ของคณะผู้วิจัย ตามแบบประเมินตามแนวทาง CIPP โมเดลที่พัฒนาขึ้นจากมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค เก็บข้อมูลระหว่างเดือน พฤษภาคม 2563–กรกฎาคม 2563 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ จำนวน ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กผ่านการประเมินเพียง 3 แห่ง (ร้อยละ 13.04) โดยสามารถสรุปผลการประเมิน 6 ประเด็นตามตัวชี้วัด ดังนี้ 1) ผลการประเมินบริบท ส่วนใหญ่อยู่ระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.34 S.D. = 0.66) คิดเป็นร้อยละ 94.00 (บรรลุตามตัวชี้วัด) 2) ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ผ่านเกณฑ์ประเมิน ร้อยละ 67.91 โดยต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ไม่บรรลุตามตัวชี้วัด) 3) ผลการประเมินด้านกระบวนการ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 56.09 (ไม่บรรลุตามตัวชี้วัด) 4) ผลการประเมิน ด้านผลลัพธ์ มีเกณฑ์ตัวชี้วัดดังนี้ 4.1) ผลการประเมินความรู้ของครูและผู้ดูแลเด็กผ่านเกณฑ์ร้อยละ 73.90 (ไม่บรรลุตามตัวชี้วัด) 4.2) ผลการประเมินด้านพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคผ่านเกณฑ์ประเมิน ร้อยละ 67.12 (ไม่บรรลุตามตัวชี้วัด) 4.3) ผลการประเมินด้านความพึงพอใจส่วนใหญ่อยู่ระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.66 S.D. = 0.72) คิดเป็นร้อยละ 96.00 (บรรลุตามตัวชี้วัด)

ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการจัดการเชิงระบบตามบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเพิ่มการกำหนดปัจจัยนำเข้าที่สอดคล้องในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก ควรมีการประเมินจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำจุดอ่อนที่เกิดขึ้นมาปรับปรุง มีการถ่ายทอดความรู้และกระบวนการทำงานให้มีทักษะในการทำงานอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค

Abstract

The evaluation of child development centers according to criteria of disease-free child care center in region 7, to which CIPP model was applied. This evaluation research aimed for these followings; 1) Evaluation of the background in processes according to criteria of disease-free child care center, 2) Evaluation of input factors according to criteria of disease-free child care center, 3) Evaluation of processes according to Criteria Of criteria of disease-free child care center, 4) Evaluation of results according to criteria of disease-free child care center.

Samples were 23 subjects from The Child Development Centers, which affiliated with Sub-district municipality and Sub-district administration organizations. The data were collected by interviews and researchers' observing in accordance with CIPP model, developed from Criteria Of Disease-Free Child Care Center. The data were collected during May to July 2020. Statistic used for analysis was numbers, frequents, percentages, means, and standard deviation value.

There were 3 out of 23 of the child care centers passed the evaluation (13.04 percent). The results were as follows; 1) 94.00 percent of the context evaluation result was in the high range ($\overline{X}$ = 4.34, S.D. = 0.66) and passed the evaluation. 2) 67.91 percent of input factors evaluation met the criteria but below the standard evaluation. 3) 56.09 percent of processes evaluation met the criteria but below the standard evaluation. 4) Standard of Indicators in result evaluation were as followings 4.1) 73.90 percent of knowledge evaluation results of teachers and babysitters met the criteria but below the standard evaluation. 4.2) 67.12 precents of Disease prevention and control behaviors met the criteria but below the standard evaluation. 4.3) 96.00 percent of satisfaction result was in very high range ($\overline{X}$ = 4.66 S.D. = 0.72) and passed the standard evaluation.

3 out of 23 of the Child care centers passed the evaluation. Local administration organization should have a systematic management which was tailored to the context of each child development centers, as well as increasing input factors, complimented with the Child care center developing. Both internal and external factors in the organization should be rectified to correct weak points. Also, working skills should come from knowledge and working processes of those with experiences.

Keywords: child development center, criteria of disease free child care center

บทนำ

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาคน โดยกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”โดยยุทธศาสตร์ชาติที่ 3ในการจัดการศึกษาท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย โดยกำหนดให้เด็กปฐมวัยได้รับการส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เต็มศักยภาพ มีคุณธรรมจริยธรรม ระเบียบวินัย และมีความพร้อมในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556)[1] และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 80 ก็มีสาระสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย โดยกล่าวว่ารัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายการศึกษา ต้องสนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัยแก่เด็กและเยาวชน ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังนั้นการดำเนินงานการป้องกัน ควบคุมโรคในศูนย์เด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยลดการเกิดและการแพร่กระจายของโรคติดต่อโดยครูผู้ดูแลเด็กเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะพัฒนาให้ศูนย์เด็กเล็กปลอดภัยจากโรคต่าง ๆ เนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุดในช่วงที่เด็กอยู่ในศูนย์เด็กเล็ก กรมควบคุมโรคจึงได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคติดต่อในศูนย์เด็กเล็กขึ้น เพื่อให้สามารถช่วยเสริมสร้างคุณภาพการดำเนินงานของศูนย์เด็กเล็ก เด็กถือว่าเป็นกลุ่มวัยและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ หากเด็กเล็กป่วยและไม่ได้รับการดูแลรักษาตั้งแต่เริ่มต้น อาจส่งผลทำให้มีภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรงถึงเสียชีวิตได้ ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนประชากรเด็กปฐมวัยที่มีอายุต่ำกว่า 6 ปี จำนวนประมาณ 4 ล้านคน จากข้อมูลการเฝ้าระวังโรคของกองระบาดวิทยา ปี 2561 โรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวังในเด็กปฐมวัย มีแนวโน้มพบผู้ป่วยและอัตราป่วยเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้เด็กยังเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคไข้หวัดใหญ่ โดยในกลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี (กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค, 2562)[2]

ปีงบประมาณ 2560-61 สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น ได้ดำเนินงานบูรณาการงานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค และอำเภอควบคุมโรคเข้มแข็งอย่างยั่งยืน และในปีงบประมาณ 2562 ได้ประเมินมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคในเขตเมือง ผลการประเมินผ่านเกณฑ์จำนวน 13 แห่งจากทั้งหมด 25 แห่ง โดยพบว่ามีช่องว่างที่ต้องพัฒนาเรียงตามลำดับ ดังนี้คือ ด้านบุคลากร ไม่สามารถดำเนินงานตามมาตรการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปลอดโรคได้ รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการ จากสภาพการดำเนินงานดังกล่าวจะเห็นว่า สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่นมีการดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังขาดข้อมูลภาพรวมของข้อเสนอแนะเชิงระบบ และไม่ครอบคลุมการดำเนินงาน ทำให้ไม่สามารถนำผลการประเมินมาใช้ไม่ต่อเนื่อง และการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินเชิงระบบ (System Analysis) มีหลากหลายรูปแบบ แต่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ การประเมินตามแบบจำลอง CIPP (Stufflebeam & Madaus, 2001 อ้างใน ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552)[3]

สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น ได้จัดทำโครงการศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2554 เป็นต้นมา แต่ยังไม่มีการประเมินอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยจึงประเมินโครงการการดำเนินงานพัฒนาศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผ่านการอบรมศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค ปีงบประมาณ 2563 ตามแนวทาง CIPP โมเดล ในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 7 คาดว่าผลที่ได้จากการประเมินเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับการตัดสินใจปรับปรุง หรือพัฒนาแผนงานโครงการสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่ให้ได้สารสนเทศที่ครอบคลุมยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1) เพื่อประเมินบริบทของการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค

2) เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค

3) เพื่อประเมินกระบวนการตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค

4) เพื่อประเมินผลลัพธ์ตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค

ขอบเขตด้านตัวแปร

1) ข้อมูลทั่วไป

1.1 ข้อมูลทั่วไปของศูนย์เด็กเล็ก คุณลักษณะทั่วไป ชื่อศูนย์ จำนวนเด็ก จำนวนครู และอายุเด็ก

1.2 คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

- กลุ่มผู้บริหารหรือผู้แทน ได้แก่ เพศ สถานภาพ ตำแหน่งการศึกษา อายุ และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

- ข้อมูลทั่วไปของครูผู้ดูแลเด็ก เพศ สถานภาพ ตำแหน่ง การศึกษา อายุ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และรายได้

1.3 ผลการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค

2) ผลการประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลลัพธ์ ประเมินพฤติกรรมของครู ประเมินผลความรู้ของครู ผลประเมินมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคตามเกณฑ์ และประเมินความพึงพอใจของครูและผู้บริหารในศูนย์เด็กเล็กความรู้ของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ของการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 7 ที่ผ่านการอบรมศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค ปี 2563 จำนวน 40 ศูนย์

เกณฑ์ประเมินมาตรฐานงานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค หมายถึง ระดับที่บ่งบอกคุณภาพของผลการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อในศูนย์เด็กเล็กกรมควบคุมโรค 35 ข้อ ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้[4,5]

1. ด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย ด้านนโยบาย ด้านประชุมคณะกรรมการ จำนวน 2 ข้อ

2. ด้านบุคลากร ประกอบด้วย สัดส่วนครูและเด็ก คุณสมบัติและพฤติกรรมสุขภาพของครู กิจกรรมให้ความรู้และประวัติสุขภาพของเด็ก จำนวน 18 ข้อ

3. ด้านอาคารสถานที่สุขาภิบาล ประกอบด้วย โครงสร้างอ่างล้างมือ โถส้วม น้ำดื่มน้ำใช้ จำนวน 12 ข้อ

4. ด้านวัสดุอุปกรณ์ในการดูแลควบคุมโรค ประกอบด้วย อุปกรณ์ปฐมพยาบาลสื่อการสอน จำนวน 3 ข้อ

การประเมินผลการดำเนินงาน หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดำเนินการแปลผล สรุปข้อเสนอแนะสำหรับการตัดสินใจที่ได้จากการประเมินตามแนวทาง CIPP โมเดล ดังนี้

1. ประเมินบริบท (Context Evaluation) ประเมินความเหมาะสมสอดคล้องของมาตรฐานเก็บรวบรวมโดยแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ

2. ประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ประเมินโดยใช้แบบตรวจสอบรายการตามมาตรฐานในการบริหารทรัพยากร 4 ด้าน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบตรวจสอบรายการ จำนวน 19 ข้อ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) ประเมินโดยใช้แบบตรวจสอบรายการตามมาตรฐานในการบริหารทรัพยากร 4 ด้าน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบตรวจสอบรายการ จำนวน 10 ข้อ

4. การประเมินผลลัพธ์ (Product Evaluation) ประเมินโดยใช้แบบตรวจสอบรายการตามมาตรฐานในการบริหารทรัพยากร 4 ด้าน

- ประเมินผลความรู้หลังผ่านการอบรมศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค จำนวน 15 ข้อ

- ประเมินพฤติกรรมการป้องกันควบคุมโรค จำนวน 8 ข้อ

- ประเมินความพึงพอใจต่อการพัฒนาตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค จำนวน 6 ข้อ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการศึกษา (Study design) นี้เป็นการวิจัยประเมินผล (Evaluation Research) เพื่อประเมินผล

การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค ตามแนวทาง CIPP โมเดลกำหนดกรอบการประเมินเป็นกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน ตัวชี้วัด เกณฑ์การตัดสิน ผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

2. พื้นที่ทำการศึกษา ผู้วิจัยทำการคัดเลือกตัวอย่าง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด จำนวน 40 แห่ง แต่เนื่องจากติดสถาณการณ์โควิด 19 ดำเนินงานได้ ร้อยละ50) ดังนั้นจึงประเมินผลรวม 23 แห่ง

3. ระยะเวลาที่ทำการศึกษา เก็บข้อมูลระหว่างเดือน พฤษภาคม 2563– กรกฎาคม 2563

4. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประชากร

ทีมผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่ศึกษาวิจัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผ่านการอบรมหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปลอดโรค ปีงบประมาณ 2563เขตสุขภาพที่ 7 ใน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ ทุกแห่ง จำนวน 40 แห่ง ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารหรือหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 2) ครูหรือผู้ดูแลเด็ก จำนวน 200 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ทีมผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผ่านการอบรมหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปลอดโรค ปีงบประมาณ 2563เขตสุขภาพที่ 7 ใน 4 จังหวัด ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารหรือหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตัวแทน แห่งละ 1 คน จำนวน 27 คน 2) ครูหรือผู้ดูแลเด็ก เป็นตัวแทน แห่งละ 1 คน จำนวน 23 คน เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครตอบแบบประเมินมาตรฐาน เก็บข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานศูนย์เด็กปลอดโรค โดยทำการวิเคราะห์ผลการประเมินด้วยสถิติ เชิงพรรณนา พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการประเมินมาตรฐานดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 50คน

5. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยมี 3 แบบ ได้แก่

1) แบบประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค โดยประยุกต์ใช้แบบประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค กรมควบคุมโรค ปี 2561 โดยผู้วิจัยได้พัฒนาประเด็นการประเมินตามแนวทาง CIPP โมเดล ประกอบด้วยเนื้อหา 7 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร ครูผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 8 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบประเมินบริบทของการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค 5 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบประเมินปัจจัยนำเข้าตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค 19 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบประเมินกระบวนการตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค 10 ข้อ

ส่วนที่ 5 ข้อมูลการประเมินพฤติกรรมการป้องกันควบคุมโรคตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค 8 ข้อ

ส่วนที่ 6 ประเมินความพึงพอใจต่อการพัฒนาตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค 6 ข้อ

ส่วนที่ 7 ข้อแสนอแนะอื่น ๆ

2) แบบทดสอบความรู้ โดยผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อทดสอบความรู้ของผู้ดูแลศูนย์เด็กเล็ก 15 ข้อ

3) แบบบันทึกข้อมูลผลลัพธ์โดยผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อบันทึกผลลัพธ์ของการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการดำเนินการลงไปเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่วิจัยโดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1) ประสานพื้นที่และเตรียมทีมให้ทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 1 สัปดาห์เตรียมความพร้อมก่อนการประเมินให้เป็นมาตรฐานเดียวกันตามคู่มือผู้รับการประเมิน รวบรวมผลการดำเนินงาน หลักฐาน อย่างมีระบบและเป็นระเบียบตามข้อกำหนดและแนวทางการประเมินจัดเตรียมอุปกรณ์ เช่น สายวัดเทอร์โมมิเตอร์ที่ได้มาตรฐาน เป็นต้น ร่วมกับแบ่งหน้าที่และระบบการทำงาน 2) แบ่งทีมเก็บข้อมูลเป็น 2 ทีม

ทีมละ 2 คน เก็บข้อมูลระยะเวลาที่ผู้วิจัยต้องการใช้ในการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่เป็นพื้นที่วิจัย จำนวน 2 แห่งต่อวัน ประกอบด้วยผู้ประเมินจำนวน 4 คนต่อแห่ง เวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประมาณ 2-3 ชั่วโมงต่อแห่ง ทีมที่ 1 ผู้วิจัยหลักขออนุญาตพบผู้บริหารของหน่วยงานที่เข้ารับการประเมินเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ โดยให้ผู้บริหารกรอกข้อมูลส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร และเก็บข้อมูลส่วนที่ 2, 6 และ 7 ผู้วิจัยใช้การสอบถามและสัมภาษณ์ผู้บริหาร ทีมที่ 2 ผู้ร่วมวิจัย ลงพื้นที่ศูนย์เด็กเล็กขอพบครูผู้ดูแลเด็กเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ โดยให้ครูผู้ดูแลเด็กกรอกข้อมูลส่วนที่ 1, 2, 6 และ 7 เป็นแบบสอบถามและตรวจสอบการดำเนินงานป้องกันโรคในศูนย์เด็กเล็ก (ประเมินตนเอง) และเก็บข้อมูลส่วนที่ 3, 4 และ 5 เป็นแบบสังเกตและตรวจสอบการดำเนินงานป้องกันโรคในศูนย์เด็กเล็ก (ผู้ประเมินลงข้อมูล) ผู้วิจัยใช้การประเมินโดยตรวจสอบและพิจารณาจากการปฏิบัติและผลงานตามสภาพจริง และบันทึกลงในแบบประเมินการดำเนินงาน ร่วมกับการสอบถามและสัมภาษณ์ครูผู้ดูแลเด็ก 3) ประชุมทีมระหว่างประเมิน เมื่อวิธีการประเมินเกิดปัญหาหรือการได้ข้อมูลมาไม่ครบตามหัวข้อการประเมินที่กำหนดให้และบันทึกข้อมูลตามความเป็นจริง รวมทั้งระบุเหตุผลที่ไม่ผ่านการประเมินในแต่ละหัวข้อ เพื่อให้คำแนะนำแก่ศูนย์เด็กเล็กในการดำเนินงานปรับปรุงแก้ไขต่อไป 4) ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลรายข้อและบันทึกข้อมูลตามความเป็นจริง ในแบบเก็บข้อมูลส่วนที่ 3, 4 และ 5 โดยวิเคราะห์ข้อมูลและเทียบเกณฑ์การประเมินรายข้อ และขอเอกสาร/หลักฐานประกอบการประเมินรายข้อ ติดตามและตรวจสอบข้อมูล รวมทั้งการวัดด้วยอุปกรณ์ เช่น ตลับเมตรวัดพื้นที่ใช้สอยจริง และเทอร์โมมิเตอร์สำหรับวัดเทียบเคียง ในแบบเก็บข้อมูลส่วนที่ 1, 2, 6 และ 7 ในแบบประเมินตนเอง ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนและข้อเสนอแนะ 5) สรุปผลการประเมินโดยทีมเบื้องต้นเมื่อตรวจสอบและพิจารณาผลการดำเนินงานของศูนย์เด็กเล็กตามแบบประเมินในแต่ละหัวข้อ ทำการรวมคะแนนเพื่อพิจารณาคุณภาพในการดำเนินงานและสรุปผลการประเมินเบื้องต้นในส่วนที่ 3, 4 และ 5 ก่อนแจ้งให้ผู้รับการประเมินและผู้ปริหารหน่วยงานทราบ 6) คืนข้อมูลผลการประเมินเบื้องต้นแก่ทีมผู้บริหารและครูผู้ดูแลเด็ก รวมทั้งระบุเหตุผลที่ไม่ผ่านการประเมินในแต่ละหัวข้อ ให้คำแนะนำแก่ศูนย์เด็กเล็กในการดำเนินงานปรับปรุงแก้ไข เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาศูนย์เด็กเล็กต่อไป

7. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการศึกษา

1) ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพรรณนาอธิบายผลการประเมินมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์เด็กปลอดโรค ด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพจัดหมวดหมู่แยกแยะประเด็นผ่าน/ไม่ผ่านตามเกณฑ์มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์เด็กปลอดโรค ใช้เป็นข้อมูลพิจารณา ถึงผลกระทบจากปัญหา/ปัจจัยที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ เพื่อให้ข้อเสนอแนะพัฒนางานของหน่วยบริการต่อไป

3) การแปลผลการประเมินตามกรอบการประเมินผ่านเกณฑ์ต้องได้คะแนนรวมร้อยละ 80.00

ผลการศึกษา

ผลการประเมินผลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 7 ปีงบประมาณ 2563 โดยประยุกต์ใช้แนวทาง CIPP โมเดล ผลการประเมินดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของศูนย์เด็กเล็ก

ข้อมูลศูนย์เด็กเล็กที่ทำการประเมินมาตรฐานจำนวน 23 แห่ง เป็น จังหวัดขอนแก่น 5 แห่ง (ร้อยละ 21.74) จังหวัดมหาสารคาม 12 แห่ง (ร้อยละ 52.17) จังหวัดร้อยเอ็ด 4 แห่ง (ร้อยละ17.39) และจังหวัดกาฬสินธุ์ 2 แห่ง (ร้อยละ 8.70) เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล 4 แห่ง (ร้อยละ 17.40) และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล 19 แห่ง (ร้อยละ 82.60) โดยมีคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามดังนี้ 1) กลุ่มผู้บริหารหรือผู้แทนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 59.30) สถานภาพสมรส (ร้อยละ 85.2) ตำแหน่งที่ปฏิบัติงานมากที่สุด คือ ผู้อำนวยการกองการศึกษา (ร้อยละ 40.70) สำเร็จการ

ศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 48.10) มีอายุ 50 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 51.90) โดยมีอายุเฉลี่ย 49.63 ปี (S.D. = 7.56) อายุต่ำสุด 35 ปีและอายุสูงสุด 68 ปี และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 11–15 ปี (ร้อยละ 40.70) โดยมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานเฉลี่ย 14.96 ปี (S.D. = 7.65) ระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 35 ปี 2) กลุ่มครูผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 100.00) สถานภาพสมรส(ร้อยละ 82.60) ตำแหน่งที่ปฏิบัติงานมากที่สุด คือ ครู (ร้อยละ 39.10) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า(ร้อยละ 73.90) มีอายุ 50 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 34.80) โดยมีอายุเฉลี่ย 44 ปี (S.D. = 8.07) อายุต่ำสุด 30 ปี และอายุสูงสุด 57 ปี และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 11–15 ปี (ร้อยละ 30.40) โดยมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานเฉลี่ย 12.74 ปี (S.D. = 7.07) ระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่ำสุด 1 ปีสูงสุด 27 ปีและมีรายได้ 10,001–15,000 บาท (ร้อยละ 52.20) มีรายได้เฉลี่ย 17,388.48 บาท (S.D. = 5,898.61)

4.2 ผลการประเมินบริบทตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค

ผลการวิเคราะห์การประเมินบริบทตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค (n = 50) พบว่า ภาพรวมค่าเฉลี่ยของบริบทอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.34, S.D. = 0.66) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ประเด็นมีความต้องการด้านนโยบายให้บุคลากรมีการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้ได้ตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค($\overline{X}$ = 4.58, S.D. = 0.75) รองลงมา คือ ประเด็น บุคลากรมีความต้องการได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค ($\overline{X}$ = 4.56, S.D. = 0.73) และประเด็นที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือประเด็นหน่วยงานมีมาตรฐานในการดำเนินงานพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก ($\overline{X}$ = 4.14, S.D. = 0.80) ภาพรวมค่าเฉลี่ยของศูนย์เด็กเล็ก อยู่ในระดับมาก 12 แห่ง (ร้อยละ 52.17) และอยู่ในระดับมากที่สุด 11 แห่ง (ร้อยละ 47.82) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับบริบทตามมาตรฐานการดำเนินงาน

ประเด็นการประเมิน	ระดับความคิดเห็น					$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
มาตรฐานสอดคล้องกับนโยบาย	1 (2.0)	0 (0.00)	8 (16.00)	22 (44.00)	19 (38.00)	4.16	0.84	มาก
บุคลากรต้องการพัฒนาตามมาตรฐาน	1 (2.00)	0 (0.00)	1 (2.00)	16 (32.00)	32 (64.00)	4.56	0.73	มากที่สุด
หน่วยงานมีมาตรฐานการดำเนินงาน	1 (2.00)	0 (0.00)	7 (14.00)	25 (50.00)	17 (34.00)	4.26	0.80	มาก
มาตรฐานตอบสนองต่อการพัฒนา	1 (2.00)	0 (0.00)	5 (10.00)	23 (46.00)	21 (42.00)	4.14	0.80	มาก
ต้องการมีนโยบายให้มีการพัฒนา	1 (2.00)	0 (0.00)	2 (4.00)	13 (26.00)	34 (68.00)	4.58	0.75	มากที่สุด
ภาพรวม			12 (52.17)	11 (41.82)		4.34	0.66	มาก

4.3 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคจำแนกรายประเด็นพบว่า ที่ผ่านเกณฑ์มากที่สุด คือ มีอุปกรณ์และสื่อต่าง ๆ ผ่านเกณฑ์ 21 แห่ง (ร้อยละ 91.30) และน้ำใช้มีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการ ผ่านเกณฑ์ 21 แห่ง (ร้อยละ 91.30) ที่ผ่านเกณฑ์น้อยที่สุด คือ มีวัสดุอุปกรณ์ในการปฐมพยาบาลครบถ้วน 5 แห่ง (ร้อยละ 21.74) มียาพาราเซตามอลชนิดน้ำ และน้ำเกลือแร่ 7 แห่ง (ร้อยละ 30.40) และมีชุดทำแผล 7 แห่ง (ร้อยละ 30.40) ภาพรวมคะแนนของศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ 3 แห่ง (ร้อยละ 13.04) และไม่ผ่านเกณฑ์ 20 แห่ง (ร้อยละ 86.96) ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า ตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค

เกณฑ์การประเมิน	ผลการประเมิน	
	ผ่านเกณฑ์/แห่ง (ร้อยละ)	ไม่ผ่านเกณฑ์/แห่ง (ร้อยละ)
ศูนย์มีวัสดุอุปกรณ์ในการปฐมพยาบาลครบถ้วน	5 (21.74)	18 (78.27)
มีอุปกรณ์และสื่อประกอบการสอน	21 (91.30)	2 (8.70)
น้ำอุปโภคและน้ำใช้มีปริมาณเพียงพอ	21 (91.30)	2 (8.70)
สภาพแวดล้อมภายนอกของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสะอาด	10 (43.50)	13 (56.50)
ศูนย์เด็กเล็กมีนโยบาย/แผนปฏิบัติงานประจำปี	7 (30.40)	16 (69.60)
ศูนย์มีสัดส่วนครูและผู้ดูแลเด็กตามเกณฑ์	11 (47.80)	12 (52.22)
ศูนย์มีการสนับสนุนงบประมาณเพียงพอ	12 (52.20)	11 (47.80)
ศูนย์มีอุปกรณ์ในการป้องกันควบคุมโรค	16 (69.60)	7 (30.40)
มีอุปกรณ์และสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการสอน	21 (91.30)	2 (8.70)
ศูนย์จัดแบ่งพื้นที่ใช้สอยเป็นสัดส่วน	19 (82.60)	4 (17.40)
ศูนย์มีพื้นที่ใช้สอย อย่างน้อย 2 ตารางเมตร/เด็ก 1 คน	17 (73.90)	6 (26.10)
มีห้องน้ำ ห้องส้วมแยกจากกัน	14 (60.90)	9 (39.10)
มีสัดส่วนโถส้วมต่อเด็ก 1 โถ ต่อเด็ก 10-12 คน	9 (39.1)	14 (60.90)
ห้องน้ำ ห้องส้วม แห้ง สะอาด และมีอากาศถ่ายเทสะดวก	12 (52.20)	11 (47.80)
น้ำดื่ม มีคุณภาพของน้ำดื่ม: ภาชนะบรรจุน้ำต้องสะอาด	12 (52.20)	11 (47.80)
น้ำดื่มมีปริมาณไม่น้อยกว่า 500 มิลลิลิตร/คน/วัน	9 (39.10)	14 (60.90)
น้ำที่ใช้ สะอาดปลอดภัย ภาชนะกักเก็บน้ำมีฝาปิดมิดชิด	18 (78.30)	5 (21.70)
น้ำใช้มีปริมาณเพียงพอ ใช้อุปโภค20 ลิตรต่อคนต่อวัน	21 (91.30)	2 (8.70)
จำนวนก๊อกที่ล้างมือ อย่างน้อย 1 จุดต่อเด็ก 10 คน	18 (78.30)	5 (21.70)
อ่างล้างมือ/สถานที่ล้างมือ สะอาด ไม่มีคราบ ไม่มีกลิ่น	19 (82.60)	4 (17.40)

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า ตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค (ต่อ)

เกณฑ์การประเมิน	ผลการประเมิน	
	ผ่านเกณฑ์/แห่ง (ร้อยละ)	ไม่ผ่านเกณฑ์/แห่ง (ร้อยละ)
พื้น ผนัง และในอาคารสะอาด ไม่มีคราบไม่มีกลิ่น	18 (78.30)	5 (21.70)
สภาพแวดล้อมภายนอกเป็นระเบียบ ไม่มีขยะและสัตว์นำโรค	10 (43.50)	13 (56.50)
ผลการประเมินตั้งแต่ ร้อยละ 80	3 (13.04)	20 (86.96)

4.4 ผลการประเมินกระบวนการตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค

ผลการประเมินกระบวนการตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค พบว่า ประเด็นที่ผ่านเกณฑ์มากที่สุด คือ จัดกิจกรรมให้ความรู้กับผู้ปกครองปีละ 1 ครั้ง 18 แห่ง (ร้อยละ 78.26) และมีคณะกรรมการดูแลสุขภาพอนามัยและรายงานผลการดำเนินงาน 18 แห่ง (ร้อยละ 78.26) ส่วนประเด็นที่ผ่านเกณฑ์น้อยที่สุด คือ คณะกรรมการมีการประชุม และมีรายงานการประชุม 4 แห่ง (ร้อยละ 17.39) จัดทำตารางกิจกรรมสำหรับให้ความรู้เกี่ยวกับโรคและภัยสุขภาพ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง 4 แห่ง (ร้อยละ 17.39) และครูผู้ดูแลเด็กทุกคนตรวจสุขภาพประจำปี หรือตรวจภาพรังสีปอดทุก 1 ปี 6 แห่ง (ร้อยละ 26.09) ภาพรวมคะแนนของศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ 2 แห่ง (ร้อยละ 8.69) และไม่ผ่านเกณฑ์ 21 แห่ง (ร้อยละ 91.30) ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ ผลการประเมินด้านกระบวนการ

เกณฑ์การประเมิน	ผลการประเมิน	
	ผ่านเกณฑ์/แห่ง (ร้อยละ)	ไม่ผ่านเกณฑ์/แห่ง (ร้อยละ)
คณะกรรมการ การดูแลสุขภาพอนามัยของเด็ก	4(17.39)	19(82.61)
จัดทำกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันควบคุมโรค	4(17.40)	19 (82.60)
ครูและผู้ดูแลเด็กทุกคน ตรวจสุขภาพประจำปี ทุก 1ปี	6 (26.10)	17 (73.90)
คณะกรรมการดูแลสุขภาพอนามัยและรายงานผล	18 (78.30)	5(21.70)
คณะกรรมการดูแลสุขภาพอนามัยเด็ก มีรายงานการประชุม	4 (17.39)	19 (82.61)
กระบวนการพัฒนาบุคลากรของศูนย์ ปีละ 1 ครั้ง มีใบรับรอง	7 (30.43)	16 (69.57)
กรณีเด็กป่วยเกิดขึ้นในศูนย์ปฏิบัติแยกเด็กป่วย อย่างไร	16 (69.57)	7 (30.43)
มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้กับผู้ปกครอง ปีละ 1 ครั้ง	18 (78.30)	5 (21.70)
มีการตรวจสอบคุณภาพนมก่อนให้เด็กดื่มหรือไม่ ทำอย่างไร	9 (39.10)	14 (60.90)
จัดให้มีแก้วน้ำดื่มเฉพาะตัวเด็ก และจัดเก็บแก้วน้ำในที่สะอาด	14 (60.90)	9 (39.10)
ทำความสะอาดแก้วน้ำดื่มส่วนตัวของเด็กทุกวัน ทุกครั้งหลังใช้	8 (34.80)	15 (65.20)
ผลการประเมินตั้งแต่ ร้อยละ 80	2 (8.69)	21(91.31)

4.5 ผลการประเมินผลลัพธ์ตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค

ผลการประเมินความรู้ของครูและผู้ดูแลเด็ก พบว่า มี 3 รายประเด็นคำถามที่ครูและผู้ดูแลเด็กตอบถูกทุกคน 23 คน (ร้อยละ 100) คือ มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคสามารถลดอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคมือ เท้า ปาก, ครูผู้ดูแลเด็กทุกคนควรตรวจสุขภาพประจำปี และตรวจภาพรังสีปอดทุก 1 ปี และเด็กที่ป่วยเป็นโรคมือ เท้า ปาก ควรพักรักษาตัวที่บ้าน 1 สัปดาห์ หรือจนกว่าจะหาย ส่วนคำถามที่ตอบผิดมากที่สุด คือ การแพร่กระจายเชื้อที่ถูกต้อง เช่น เวลาไอ/จาม ต้องใช้มือปิดปาก ปิดจมูกทุกครั้ง จะทำให้ลดการเกิดโรค 16 คน (ร้อยละ 69.60) ควรทำความสะอาดบริเวณอาคารสถานที่ ด้วยน้ำยาทำความสะอาด สัปดาห์ละ 1 ครั้ง 14 คน (ร้อยละ 60.90) และการป้องกันโรคช่วงที่มีอาการป่วย เป็นการป้องกันโรคที่ได้ผลดีและคุ้มค่าที่สุด 11 คน (ร้อยละ 47.80) ภาพรวมการประเมินความรู้ของครูและผู้ดูแลเด็ก พบว่า ความรู้ของครูและผู้ดูแลเด็กตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กผ่านเกณฑ์ 17 คน (ร้อยละ 74.00) และไม่ผ่านเกณฑ์ 6 คน (ร้อยละ 26.00) ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวน ร้อยละ ผลการประเมินความรู้ของครูและผู้ดูแลเด็ก

ข้อคำถาม	ผลการประเมินความรู้	
	ตอบถูก/คน (ร้อยละ)	ตอบผิด/คน (ร้อยละ)
- มาตรฐานสามารถลดอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคมือ เท้า ปาก มากกว่าร้อยละ 56	23 (100.00)	0 (0.00)
- ช่วงที่มีอาการป่วย เป็นการป้องกันโรคที่ได้ผลดีและคุ้มค่าที่สุด	12 (52.20)	11(47.80)
- การทำความสะอาดอาคารสถานที่สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ช่วยลดการเกิดโรค	9 (39.10)	14 (60.90)
- การป้องกันการกระจายเชื้อเวลาไอ/จามใช้มือปิดปาก ปิดจมูก ลดการเกิดโรค	7 (30.40)	16 (69.60)
- ครูและผู้ดูแลเด็กทุกคนควรตรวจสุขภาพประจำปี ทุก 1 ปี	23 (100.00)	0 (0.00)
- ล้างมือโดยใช้ฟองน้ำ หรือผ้าถูมือ เพราะจะทำให้มือสะอาดมากยิ่งขึ้น	13 (56.50)	10 (43.50)
- เด็กป่วยโรคมือเท้าปาก ควรพักรักษาที่บ้าน1 สัปดาห์ หรือจนกว่าจะหาย	23 (100.00)	0 (0.00)
- ระยะฟักตัวของเชื้อโรคที่เข้าสู่ร่างกาย คือ ระยะที่ร่างกายรับเชื้อแต่ยังไม่มีอาการ	21 (91.30)	2 (8.70)
- การป้องกันควบคุมโรค คือ แยกเด็กป่วย ออกจากเด็กปกติในทุกกิจกรรม	22 (95.70)	1 (4.30)
- ศูนย์ควรมีปริมาณโถส้วมถ่ายอุจจาระ โดยเฉลี่ยอย่างน้อย 1 โถ ต่อ 10 คน	22 (95.70)	1 (4.30)
- การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค หมายถึง ร่างกายมีความต้านทานไม่เกิดโรค	22 (95.70)	1 (4.30)

ตารางที่ 4 จำนวน ร้อยละ ผลการประเมินความรู้ของครูและผู้ดูแลเด็ก (ต่อ)

ข้อคำถาม	ผลการประเมินความรู้	
	ตอบถูก/คน (ร้อยละ)	ตอบผิด/คน (ร้อยละ)
- เด็กช่วงอายุ 2 ปีครึ่ง/4 ปี รับวัคซีนป้องกันตามเกณฑ์ติดตามไม่เกิน 6 เดือน	22 (95.70)	1(4.30)
- เชื้อสาเหตุโรคมือ เท้า ปาก เข้าทางปาก อุจจาระ น้ำลาย น้ำมูก ตุ่มหรือแผล	22 (95.70)	1 (4.30)
- การป้องกันโรคตาแดงหรือเยื่อบุตาอักเสบ คือ ล้างมือด้วยสบู่หรือเจลล้างมือ	21(91.30)	2 (8.70)
- โรคอีสุกอีใสติดต่อโดยการหายใจเอาเชื้อโรคจากการไอจามและสัมผัสตุ่มน้ำใส	21(91.30)	2 (8.70)
- ความรู้ของครูและผู้ดูแลเด็กตามมาตรฐานศูนย์ผลการประเมินตั้งแต่ ร้อยละ 80	17 (74.00)	6 (26.00)

4.6 การประเมินพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค

ผลประเมินพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรค พบว่า มี 4 ประเด็นที่ศูนย์เด็กเล็กทุกแห่งผ่านเกณฑ์ 23 แห่ง (ร้อยละ 100.00) คือ ถ้าท่านป่วยเป็นโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ ควรปฏิบัติตนให้ถูกต้อง ถ้าท่านป่วยเป็นโรคอุจจาระร่วงควรปฏิบัติตนให้ถูกต้อง เด็กล้างมือด้วยน้ำ/สบู่ทุกวัน และล้างมือได้อย่างถูกต้องและมีการทำความสะอาดเครื่องนอน ส่วนประเด็นที่มีการทำความสะอาดของเล่นเด็กทุกประเภท และมีมาตรฐาน มอก. ไม่ผ่านเกณฑ์ 23 แห่ง (ร้อยละ 100.00) ภาพรวมด้านพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรค พบว่า พฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคผ่านเกณฑ์ 5 แห่ง (ร้อยละ 21.73) และไม่ผ่านเกณฑ์ 18 แห่ง (ร้อยละ 65.21) รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวน ร้อยละ ผลการประเมินพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรค

เกณฑ์การประเมิน	ผลการประเมิน	
	ผ่านเกณฑ์/แห่ง (ร้อยละ)	ไม่ผ่านเกณฑ์/แห่ง (ร้อยละ)
ตรวจสอบการบันทึกประวัติการได้รับวัคซีนของเด็กทุกคนตามเกณฑ์	2 (13.00)	21 (91.30)
ถ้าครูป่วยเป็นโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ แต่จำเป็นต้องมาปฏิบัติงาน	23 (100)	0 (0.00)
ถ้าครูป่วยเป็นโรคอุจจาระร่วง แต่จำเป็นต้องมาปฏิบัติงาน	23 (100)	0 (0.00)
เด็กล้างมือด้วยน้ำและสบู่ทุกวัน สามารถล้างมือได้อย่างถูกต้อง	23 (100)	0 (0.00)
มีการทำความสะอาดเครื่องนอน ไม่มีคราบ/กลิ่นเหม็น	23 (100)	0 (0.00)
ทำความสะอาดของเล่นเด็กทุกประเภทตามมาตรฐานและมี มอก.	0 (0.00)	23 (100)
ผลการประเมินตั้งแต่ ร้อยละ 80	5 (21.73)	18 (65.21)

4.7 การประเมินความพึงพอใจต่อการพัฒนาตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค

ผลประเมินความพึงพอใจ ผลการวิเคราะห์การประเมินความพึงพอใจตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค (n = 50) พบว่า ภาพรวมค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.66, S.D. = 0.72) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุดคือ ประเด็นความพึงพอใจต่อแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค ($\overline{X}$ = 4.60, S.D. = 0.72) รองลงมา คือ ประเด็น ภาพรวมท่านมีความพึงพอใจต่อมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค ($\overline{X}$ = 4.54, S.D. = 0.76) และประเด็นที่ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจน้อยที่สุดคือประเด็นมีความพึงพอใจต่อการกำหนดปัจจัยนำเข้าในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค ($\overline{X}$ = 4.36, S.D. = 0.77) ภาพรวมค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 37 คน (ร้อยละ 74.00) และรองลงมาอยู่ในระดับมาก 11 คน (ร้อยละ 22.00) มีเพียง 1 คน (ร้อยละ 2.00) ที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด รายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความพึงพอใจของผู้บริหาร และครูผู้ดูแลเด็ก

ประเด็นการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ					$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
ดำเนินงานตามมาตรฐาน	1 (2.00)	0 (0.00)	1 (2.00)	14 (28.00)	34 (68.00)	4.60	0.72	มากที่สุด
กำหนดปัจจัยนำเข้า	1 (2.00)	0 (0.00)	3 (6.00)	22 (44.00)	24 (48.00)	4.36	0.77	มากที่สุด
กระบวนการการพัฒนา	1 (2.00)	0 (0.00)	3 (6.00)	17 (34.00)	29 (58.00)	4.46	0.78	มากที่สุด
ผลดำเนินงานตามมาตรฐาน	1 (2.00)	1 (2.00)	0 (0.00)	20 (40.00)	28 (56.00)	4.46	0.78	มากที่สุด
สื่อสารการตามมาตรฐาน	1 (2.00)	0 (0.00)	2 (4.00)	19 (38.00)	28 (56.00)	4.46	0.78	มากที่สุด
ภาพรวมความพึงพอใจ	1 (2.00)	0 (0.00)	2 (4.00)	15 (30.00)	32 (64.00)	4.54	0.76	มากที่สุด
ภาพรวม	1 (2.00)	0 (0.00)	1 (2.00)	11 (22.00)	37 (74.00)	4.66	0.72	มากที่สุด

4.8 ข้อเสนอแนะ

ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร และครูผู้ดูแลเด็กต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สรุปรวมได้ 3 ประเด็นหลัก คือ ขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้คำแนะนำ ติดตามและพัฒนาศักยภาพ สม่ำเสมอ 5 คน (ร้อยละ 41.66)

ขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนปัจจัยการส่งเสริมเด็กเล็ก เช่น สื่อการเรียนการสอน 5 คน (ร้อยละ 41.66) และขอให้หน่วยงานมาตรวจเยี่ยมและตรวจประเมินสม่ำเสมอ 2 คน (ร้อยละ 16.66) รายละเอียดดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวน ร้อยละ ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร และครูผู้ดูแลเด็กต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้คำแนะนำ ติดตามและพัฒนาศักยภาพ สม่ำเสมอ	5	41.66
ขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนปัจจัยการส่งเสริมเด็กเล็ก เช่น สื่อการเรียนการสอน	5	41.66
ขอให้หน่วยงานมาตรวจเยี่ยมและตรวจประเมิน	2	16.66
รวม	**12**	**100.00**

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของศูนย์เด็กเล็ก จำนวน 23 แห่ง จำแนกเป็น จังหวัดมหาสารคาม ขอนแก่น ร้อยเอ็ด และกาฬสินธุ์ ตามลำดับ ส่วนใหญ่เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ผลการประเมิน 6 ประเด็นตามตัวชี้วัด มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผ่านการประเมิน จำนวน 3 แห่ง และไม่ผ่านการประเมิน จำนวน 20 แห่ง โดยสามารถสรุปผลการประเมินดังนี้

1) ผลการประเมินบริบท อยู่ระดับมาก โดยสัดส่วนของค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมากที่สุดร้อยละ 58.00 และอยู่ระดับมาก ร้อยละ 36.00

2) ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ผ่านเกณฑ์ประเมิน ร้อยละ 67.91 โดยต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีเพียง 3 แห่ง คะแนนมากกว่าร้อยละ 80.00

3) ผลการประเมินด้านกระบวนการ ผ่านเกณฑ์ประเมิน ร้อยละ 56.09 โดยต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีเพียง 2 แห่ง คะแนน มากกว่าร้อยละ 80.00

4) ผลการประเมินด้านผลลัพธ์ ตามตามเกณฑ์ตัวชี้วัด มีดังนี้

4.1) ผลการประเมินความรู้ของครูและผู้ดูแลเด็กรวมคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 80.03 ผ่านเกณฑ์ประเมิน ร้อยละ 73.90 โดยต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีเพียง 17 แห่ง ได้คะแนนวัดความรู้มากกว่าร้อยละ 80.00

4.2) ผลการประเมินด้านพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรค ผ่านเกณฑ์ประเมิน ร้อยละ 67.12 โดยต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีเพียง 5 แห่ง คะแนนมากกว่าร้อยละ 80.00

4.3) ผลการประเมินด้านความพึงพอใจอยู่ระดับมากที่สุด โดยสัดส่วนของค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมากที่สุด ร้อยละ 74.00 และ อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 22.00

อภิปรายผล

การประเมินผลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค ในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 7 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 โดยประยุกต์ใช้แนวทาง CIPP โมเดล ผลการดำเนินงานประเมินตามเกณฑ์ตัวชี้วัด 6 ประเด็น โดยมีการอภิปรายผล ดังนี้

1) ผลการประเมินบริบทผลการประเมินภาพรวมค่าเฉลี่ย อยู่ระดับมากขึ้นไป ร้อยละ 94.00 ซึ่งมีร้อยละของคะแนนตามเกณฑ์ บรรลุประเด็นที่ต้องปรับปรุงคือ องค์กรส่วนปกครองท้องถิ่นที่รับผิดชอบงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่จำเป็นต้องมีมาตรฐานในการดำเนินงานพัฒนาศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคเพื่อนำไปสู่มาตรฐานเด็กปฐมวัยแห่งชาติและหากมีนโยบายของผู้บริหารดังกล่าวจะช่วยลดอัตราการป่วยด้วยโรค มือ เท้าปาก สอดคล้องกับการศึกษาของ สมนึก เลิศสุโภชวณิชย์ และคณะ[6] ได้ทำการศึกษาประสิทธิผลของมาตรการในการป้องกันควบคุมโรคมือ เท้า ปากเป็นการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ ระหว่างศูนย์เด็กเล็กที่ได้ดำเนินการและศูนย์เด็กเล็กที่ไม่ได้ดำเนินการตามข้อกำหนดของกรมควบคุมโรค พบว่า ศูนย์เด็กเล็กที่ดำเนินการตามมาตรการในการป้องกันควบคุมโรค สามารถลดอัตราป่วยโรคมือ เท้า ปาก ในพื้นที่ได้ โดยเฉพาะศูนย์เด็กเล็กที่มีนโยบายการบริหารจัดการด้านการป้องกันควบคุมโรค

จะสามารถลดอัตราป่วยโรคมือ เท้า ปาก ในพื้นที่ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการศึกษานี้สามารถนำไปพัฒนาคุณภาพ และประสิทธิภาพในการดำเนินงานในศูนย์เด็กเล็ก และขยายผลการดำเนินงานในโรงเรียนอนุบาลต่อไป และการศึกษาของกรมควบคุมโรค โดยสำนักโรคติดต่อทั่วไป ได้มีการดำเนินงานเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคติดต่อในกลุ่มเด็กปฐมวัย โดยในปี พ.ศ. 2554 –2556 ได้มีการดำเนินงานโครงการศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคโดยมีเกณฑ์/มาตรการสำหรับศูนย์เด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลเพื่อป้องกันและควบคุมโรค และทำการศึกษาประสิทธิผลของมาตรการศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค พบว่า มาตรการดังกล่าวสามารถลดอัตราป่วยโรคมือเท้าปากในพื้นที่ไม่ให้เพิ่มขึ้นได้ ร้อยละ 56.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2) ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ความพอเพียงของทรัพยากรในการดำเนินงานพัฒนาศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค ภาพรวมผ่านเกณฑ์ประเมินโดยต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ไม่บรรลุประเด็น สิ่งที่ต้องปรับเพิ่มคือ ความพอเพียงของทรัพยากร ควรจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ในการปฐมพยาบาลเบื้องต้นครบถ้วนและพร้อมใช้งาน สอดคล้องกับการศึกษาของพรชนก รัตนดิลก ณ ภูเก็ต และคณะ[7] ได้ทำการศึกษา ผลการค้นหาเกณฑ์ที่เป็นประเด็นเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลตามมาตรการของกรมควบคุมโรค พ.ศ. 2561 การศึกษานี้เป็นการติดตามและประเมินผลของแผนงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อในเด็ก เพื่อประเมินเกณฑ์การดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลตามข้อกำหนดในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปลอดโรค ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้วัดที่ประเมินปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานกระบวนการดำเนินงานและประสิทธิผลของการดำเนินงานตามกิจกรรมข้อกำหนดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปลอดโรค ประกอบด้วย 4 ด้านได้แก่ ด้านบริหารจัดการด้านบุคลากร ด้านสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม และด้านวัสดุอุปกรณ์

3) ผลการประเมินด้านกระบวนการ ภาพรวมผ่านเกณฑ์โดยต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ไม่บรรลุประเด็น สิ่งที่ต้องปรับปรุงคือ การจัดทำตารางกิจกรรมสำหรับให้ความรู้สำหรับเด็ก และการติดตามให้ครูผู้ดูแลเด็กทุกคนตรวจสุขภาพประจำปี หรือตรวจภาพรังสีปอด ทุก 1 ปี ซึ่งการประเมินด้านกระบวนการ ประกอบด้วยการวางแผนดำเนินงานตามแผน การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน มาตรการที่สำคัญที่ครูผู้ดูแลเด็กจะต้องดำเนินการ คือ การตรวจคัดกรองเด็กที่ป่วยได้ ดูแลความสะอาดสิ่งของและของเล่นที่อาจมีการปนเปื้อน และปิดศูนย์เด็กเล็กในกรณีที่พบมีผู้ป่วยเพิ่มมากขึ้น หรือตามข้อกำหนดของศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค และพบว่าในส่วนการบันทึกสุขภาพมีหลายแบบฟอร์ม แต่ขาดการนำไปใช้ ซึ่งข้อมูลหรือการขาดการส่งคืนข้อมูลให้ผู้ปกครองหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ทำให้ไม่บันทึกข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้รับรู้ภาวะสุขภาพ ภาพรวมของเด็กในความรับผิดชอบได้ไม่ครบถ้วนในทุกด้าน สอดคล้องกับการศึกษาของสำราญ ปะสีระวิเส[8] ได้ทำการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กสู่มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เพื่อศึกษาการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กสู่มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการพัฒนา ครั้งนี้มี 6 ขั้นตอน พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมที่ดีขึ้น และมีโดยการจัดการอย่างเป็นระบบส่งผลให้เกิด เปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นและผ่านเกณฑ์มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค สรุปปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานเป็นผลจากการจัดโครงสร้างคณะกรรมการบริหารงาน และร่วมรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่และมีระบบติดตามประเมินผลที่ดีโดยเน้นการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์จากทุกภาคส่วน

4) ผลการประเมินด้านผลลัพธ์ ตามตามเกณฑ์ตัวชี้วัด มีดังนี้

4.1) ผลการประเมินความรู้ของครูและผู้ดูแลเด็ก ภาพรวมคะแนนเฉลี่ย ผ่านเกณฑ์ประเมินโดยต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งมีร้อยละ 80.00 ของครูผู้ดูแลเด็กได้คะแนนวัดความรู้มากกว่าร้อยละ 80.00 ไม่บรรลุประเด็น ความรู้ที่ควรเพิ่มคือ การป้องกันการแพร่กระจายเชื้อที่ถูกต้อง และ แนวทางการทำความสะอาด

สถานที่ ซึ่งความรู้ของครูจะส่งผลต่อการดำเนินงาน สอดคล้องกับการศึกษาของกาญจนวรรณ บัวจันทร์[9] ได้ทำการศึกษาความสำเร็จในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคของศูนย์เด็กเล็กที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี เพื่อศึกษาความสำเร็จในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสนับสนุนด้านแรงจูงใจ และความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค มีความสัมพันธ์กับระดับความสำเร็จในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่าผู้บริหารควรส่งเสริมและพัฒนาความรู้ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและครอบคลุม สนับสนุนและมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สร้างแรงจูงใจให้กับผู้ปฏิบัติและกระตุ้นให้ปฏิบัติตามนโยบายในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก

4.2) ผลการประเมินด้านพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรค ภาพรวมผ่านเกณฑ์ประเมินต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ไม่บรรลุประเด็นสิ่งที่ต้องเพิ่มเติม คือ แนวทางการทำความสะอาดของเล่นเด็กทุกประเภทและมาตรฐาน มอก. และทะเบียนของเล่น การจัดเตรียมไว้อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับการศึกษาของสำราญ ปะสีระวิเส[8]

4.3) ผลการประเมินด้านความพึงพอใจภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมากขึ้นไป ร้อยละ 96.00 ซึ่งมีร้อยละของคะแนนตามเกณฑ์มากกว่าร้อยละ 80.00 บรรลุประเด็นสิ่งที่ต้องเพิ่มเติม คือ ความพึงพอใจต่อการกำหนดปัจจัยนำเข้าในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค โดยเฉพาะศูนย์เด็กเล็กที่มีนโยบายจากผู้บริหารเป็นสำคัญ การบริหารจัดการด้านการป้องกันควบคุมโรค จะสามารถลดอัตราป่วยโรคมือ เท้า ปาก ในพื้นที่ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถนำไปพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพในการดำเนินงานในศูนย์เด็กเล็ก และขยายผลการดำเนินงานต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1) ด้านนโยบาย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีนโยบายที่มีความชัดเจน เป็นรูปธรรม และ ผลักดันให้เป็นนโยบายในระดับผู้ปฏิบัติ

2) ด้านปัจจัยนำเข้า ผู้บริหารให้การสนับสนุนทางด้านงบประมาณ บุคลากร และ วัสดุอุปกรณ์มีการสนับสนุนให้มีความพร้อมใช้ มีแนวทางจัดการสิ่งแวดล้อมตามบริบทของพื้นที่ การจัดการสิ่งแวดล้อมรอบศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการกำหนดปัจจัยนำเข้าในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กโดยเฉพาะมีนโยบายจากผู้บริหารเป็นสำคัญ ความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินงานด้านแรงจูงใจ และความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค

3) ด้านกระบวนการ ควรเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ร่วมกับนโยบายผู้บริหาร การควบคุม กำกับติดตาม และประเมินผลเป็นระยะ ๆ และมีการสรุปบทเรียนเพื่อขยายผลให้มีพื้นที่ต้นแบบ ทั้งด้านงบประมาณ ด้านการประสานงานในบางระดับ และการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการกำหนดชัดเจน ควรมีการประเมิน ติดตามการดำเนินงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก อย่างต่อเนื่องเน้นการดำเนินงานให้ได้ตามมาตรฐานในแต่ละด้าน เพื่อนำจุดอ่อนที่เกิดขึ้นมาปรับปรุงแก้ไขทำงาน มีการถ่ายทอดความรู้และกระบวนการทำงาน ควรมีการจัดการเชิงระบบตามบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เน้นแบบฟอร์มที่กระชับและข้อความที่เข้าใจง่าย การคืนข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเพื่อการติดตามข้อมูลต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจน ผู้บริหาร หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 7 ทุกท่าน ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น นายแพทย์ธีรวัฒน์ วลัยเสถียร และอาจารย์ที่ปรึกษา ดร.บุญทนากร พรมภักดี ที่ให้การสนับสนุนในการวิจัยครั้งนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย : 2556.
2. กองระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข. โปรแกรมตรวจสอบข่าวการระบาด [ออนไลน์]. [เข้าถึงเมื่อ วันที่ 31 ต.ค. 2562]. เข้าถึงได้จาก http://www.boeeoc.moph.go.th
3. ศิริชัย กาญจนวาสี. ทฤษฎีการประเมิน. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : 2550.
4. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือการประเมินศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย : 2555.
5. กรมควบคุมโรค สำนักโรคติดต่อทั่วไป. มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์เด็กปลอดโรค ฉบับที่ใช้ประเมินปีงบประมาณ 2561. นนทบุรี : สำนักโรคติดต่อทั่วไป : 2561.
6. สมนึก เลิศสุโภชวณิชย์, สมคิด คงอยู่, เสาวพักตร์ ฮิ้นจ้อย, ปรารถนา สุขเกษม, รุ่งเรือง กิจผาติ. การศึกษาประสิทธิผลของมาตรการในการป้องกันควบคุมโรคมือเท้าปากในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก. วารสาร ควบคุมโรค 2557; 40: 310-20.
7. พรชนก รัตนดิลก ณ ภูเก็ต, สมนึก เลิศสุโภชวณิชย์, กรรณิการ์ เจริญไทย, ณัฐทิชา หงษ์สามสิบหก. ผลการค้นหาเกณฑ์ที่เป็นประเด็นเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อในศูนย์เด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลตามมาตรการของกรมควบคุมโรค พ.ศ. 2561.
8. สำราญ ปะสีระวิเส. การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กสู่มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค เทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม [วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม; 2562.
9. กาญจนวรรณ บัวจันทร์. ความสำเร็จในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคของศูนย์เด็กเล็กที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี [ออนไลน์]. [เข้าถึงเมื่อ วันที่ 18 กุมภาพันธุ์ 2562]. เข้าถึงได้จาก http://www.aihd.mahidol.ac.th/res/wp-content/files/child/Review.pdf